

LUC EAFĂRUL

SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA ● Redactor-șef EUGEN BARBU ● ANUL IX — Nr. 12 (203) Simbale 19 MARTIE 1966 — 8 PAGINI, 1 LEU

Fiu eminent al poporului român

În urmă cu un an, poporul nostru a suferit o grea pierdere. Steagurile îndoliate s-au plecat în fața catafalcului lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, eminent fiu al poporului român.

Lupta clasei muncitoare și lupta poporului nostru au fost cauzele supreme cu ale căror feluri s-au identificat viața și activitatea lui.

De-a lungul întregii sale vieți, biografia lui Gheorghe Gheorghiu-Dej va purta amprentele, conștiința și răspunderii cetățenești față de lupta poporului. Debutul activității sale revoluționare a fost timpuriu. Participând, la 19 ani, al grevei muncitorilor de pe Valea Trotușului, precum și al celorlalte acțiuni întreprinse în următorii ani, Gheorghe Gheorghiu-Dej s-a identificat cu telurile luptei revoluționare, maturizându-se în dramatica încercare a evenimentelor, acumulând experiența și înțelepciunea luptătorilor veritabili de condițiile vitrege ale lăzii pentru dreptatea celor obișnuiți. În 1930, el a fost primit în rândurile Partidului Comunist Român.

De la primirea sa în partid și până la încetarea din viață, munca, energia și vigoarea lui neobosite le-a pus în slujba luptei pentru ducerea la bun sfârșit a sarcinilor care i-au fost încredințate de partid. Talentul său organizatoric și propagandistic, însușirile sale de militant de frunte al Partidului Comunist, au fost dăruite clasei muncitoare și socialismului.

Luptele muncitorilor cefești și petroliști din februarie 1933 au demonstrat vigoarea proletariatului român, capacitatea lui de a acționa ca forță conducătoare a poporului muncitor în lupta de eliberare socială și pentru apărarea ființei naționale, pentru independența și suveranitatea patriei.

Îndeplinind în această perioadă sarcinile de secretar al Comitetului Central de acțiune pe țară, sub îndrumarea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Gheorghe Gheorghiu-Dej a desfășurat o intensă muncă pentru organizarea luptei muncitorilor cefești.

În Europa, fascismul își ridicase capul. Cu atât mai puternic a fost în acea conjunctură răsunetul internațional al luptelor muncitorești din România. Cu atât mai puternic au fost infierate de către opinia publică procesele intenționate de reacțiune în 1933—1934 conducătorilor muncitorilor cefești. Condamnări la ani grei de temniță s-au pronunțat atunci. Dar poziția comunistilor în aceste procese a fost aceea de demascare a regimului burgeois-mosieresc. Ei au atras atenția asupra pericolului înrobirii și înfeudării țării, lansând lozincă de solidaritate a maselor muncitoare, chemându-le la lupta pentru bunăstare materială, pentru demnitatea națională, pentru democrație și pace.

Pentru activitatea desfășurată în rândurile partidului Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost deținut în închisorile burgheze de la Jilava, Văcărești, Craiova, Caransebeș și în lagărul de la Tirgu-Jiu. În închisoare fiind, pentru activitatea pe care a desfășurat-o, a fost cooptat ca membru al C.C. al P.C.R.

Anii războiului au ridicat în fața partidului sarcina grea a organizării coaliției patriotice în vederea răsturnării dictaturii militare-fasciste. Împreună cu cadrele de bază ale partidului din închisori și din lagăre, precum și cu participarea activului revo-

lutar din afară, Gheorghe Gheorghiu-Dej a avut în această acțiune un rol de seamă.

Insurecția armată de la 23 August 1944 a însemnat o nouă filă în istoria poporului român. Organizată și condusă de partid, a început marea revoluție populară. Evenimentele care au urmat au cerut o mobilizare a tuturor forțelor: războiul antihiliterist, refacerea economiei naționale, democratizarea țării, făurirea alianței muncitorești-lăzărănești, realizarea reformei agrare, instaurarea puterii populare.

Importantele sarcini ridicate în fața partidului în această perioadă au vădit și cu această ocazie însușirile de conducător politic și remarcabil om de stat, ale lui Gheorghiu-Dej. După Eliberare, sub conducerea partidului, poporul român a obținut succese strălucite în toate domeniile vieții economice, politice și sociale. S-a format o puternică industrie socialistă în plină dezvoltare, aducând transformări revoluționare agriculturii, creșterea sporită a nivelului productivității și contribuția la creșterea nivelului de trai al oamenilor muncii. Bunăstarea materială a poporului a devenit o grijă permanentă a întregului partid. Dezvoltarea științei și culturii, asigurarea sporului de cîștiguri spirituale pentru cei ce muncesc, reprezintă o altă importantă preocupare a politicii statului nostru socialist. Niciodată, ca în anii socialismului, grija pentru om, pentru alcătuirea noului profil moral al cetățeanului acestui timp românesc, n-a cîștigat o asemenea pondere.

Importantă în această perioadă a fost și contribuția intelectualității, ancorarea în problemele realității contemporane, identificarea ei cu operele de cultură, cu năzuințele poporului.

Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost contemporanul marilor izbâzi, al acestor istorice victorii care au pus bazele noului socialism. Constanțele ale personalității sale și ale activității careia i s-a dedicat, au fost patriotismul, marea sa dragoste față de patrie și de popor. Totodată, Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost un eminent militant al mișcării comuniste și muncitorești internaționale, a contribuit eficient la elaborarea și făurirea politicii externe a partidului și statului nostru.

În cele două decenii de luptă pentru ridicarea bunăstării materiale a poporului, timp egal de înfiorare a unei bogate culturi, Gheorghe Gheorghiu-Dej s-a aflat neclintit la postul pe care partidul și poporul l-au încredințat, în fruntea Comitetului Central al Partidului și a statului.

Se împlinesc un an de cînd a încetat din viață Gheorghe Gheorghiu-Dej. S-a oprit de la muncă și de la activitate care s-au înscris definitiv în istoria acestei țări: Congresul al IX-lea al Partidului și adaptarea noului legi fundamentale a patriei — România a fost proclamată Republica Socialistă. Strîns unit în jurul Comitetului Central al Partidului Comunist, luptind consecvent pentru înfăptuirea politicii Partidului, poporul român merge pe drumul marilor înfăptuiri. România e azi statul suveran și independent al celor ce muncesc. Statul avansat al economiei noastre a permis înflorirea unei culturi socialiste profund naționale și originale, ogîndind cele mai importante aspecte ale bătăliilor pe care le-a câștigat o asemenea pondere.

Obiectivele celui de al IX-lea Congres al partidului, sarcinile mărețe ale noului plan cincinal sînt factori importanți care vor asigura României viitorul ei comunist.

A. I. ZAINESCU

un strugure, iarna

Cumpărăm struguri. oh! — strugurii, struguri —

Amețitoarea mea podgorie, cum știi

Și sufletul cinstit să mi-l așterni, să-mi fie

Fața de masă caldă și tu cules să-mi fie.

Rămîn vecin, de-aceea, cu pămîntul

Prin acești struguri dulci de-alteia ori,

Și trași pe roată-n teacuri mari de sărbători.

Cumpărăm struguri; struguri! — strigă și omul

Ca dintr-un turn de piatră cu crenel

Îa strugurii în mîini și parcă ia un arc și trage

Și se întorc învinse săgețile spre el.

Eu îl privesc și-n tîmple-mi stă; auzul

Ca un copac mi-e ros de rîuri în pămînt

Și sint iubit și-mi calc pe ochi citeodată,

Sint bătaios și gura-i mușcată de cuvînt.

Cumpărăm struguri; struguri! — strigă și omul

Și e o pace-n lucruri ca de început

Zăpada-mi rupe dintr-un fosnet urma,

Un strugure iarna mi-e ca o lacrimă; mut,

Ce ochi bătrîni, ce aspri și de departe-n struguri

Ca stelele și ziua văzute oneori

Se mai aprind și-o casă mi se arată-n struguri

Bătută-n stilpi și ochii bat noaptea-n căpriori.

Desen de LIGIA MACOVEI

săptămîna

tinerete

A fost o vară fierbinte, vara Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român și a proclamării Republicii Socialiste România. Și iată că aceste veri cu soarele istoriei contemporane la zenit îi urmază în chip simbolic, o primăvară a forțelor tinere, o confluență de izvoare și energii abia făcîte, o confruntare a tinerilor comunisti români cu destinele lor și ale patriei, cu viitoarea lor devenire în contextul social-economic, politic și spiritual creat prin munca neobosită și eroică a poporului și partidului.

Mai sînt doar cîteva zile și la 23 martie din nou, ca în urmă cu cinci ani și jumătate, la semnalul „Pregătiți-vă pentru aducerea drapelului Uniunii Tineretului Comunist”, marea Sală a Palatului va irumpe într-un torent de glasuri tinere:

„Lumină-i steagul nostru-n zare...”

Poetul este înclinat într-un asemenea moment spre latura solemnă a lucrurilor. Uteciștul care ani în șir a văzut cum din rîndurile acestei organizații, ca de altfel din rîndurile întregii generații tinere, s-au format alifia oameni de nădejde ai țării, gîsește în acest moment un prilej de adîncă meditație.

Ultimii cinci ani și jumătate cîți au trecut de la Congresul al III-lea din august 1960 coincid cu încheierea procesului de maturizare sub toate aspectele a contingentului de tineri care la Eliberare se situau între copilărie și adolescență, precum și cu intrarea în viață a unui nou schimb, majoritatea lui aflîndu-se încă pe băncile școlilor și facultăților sau în primii ani de muncă în uzine, pe șantiere și ogoare, în institute de cercetări sau în instituții de artă și cultură. Grăitoare sint în acest sens, fie și numai două cifre: în ultimii 5 ani s-au format nu mai puțin de 400 000 muncitori și 80 000 de ingineri, profesori, medici, cercetători științifici, artiști.

Cifrele acestea constituie o confirmare strălucită a adevărului impresionant, prin implicațiile sale umane, cuprins în Raportul prezentat de tova-

rășul Nicolae Ceaușescu la cel de al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român: „Socialismul a deschis tineretului nostru perspective afirmării etanului și entuziasmului său, i-a creat condiții optime de dezvoltare multilaterală. Fără îndoială că tineretul va răspunde și în viitor acestor condiții printr-o muncă perseverentă de pregătire și lărgire a orizontului de cunoștințe, prin participarea activă, alături de întregul popor, la opera de desăvîșire a construcției socialiste”.

Inscriindu-se cu hotărîre sub semnul acestei părintești încrederi a partidului în elanul plin de abnegație comunistă și patriotică a tinerei generații, Congresul Uniunii Tineretului Comunist capătă astfel semnificația unui colectiv și solemn angajament. Cei aproape 2 200 000 de uteciști și alături de ei alte sute și sute de mii de tineri se angajează să muncească, să învețe și să trăiască în așa fel încît să se dovedească demni de înalta cînstire ce le-o acordă partidul comunistilor.

O asemenea operă vastă de formare a altor personalități, de urmărire a altor evoluții umane oferă literaturii deopotrivă, subiect și obiect de împlinire a menirii sale etico-estetice. Urmind înțeleapta pildă a partidului, pentru care formarea și educarea tinerei generații constituie o îndatorire de onoare, literatura este chemată să cultive la fiecare firar virtutele cele mai nobile ale omului. Ale aceluia om visat de Bălcescu în urmă cu peste un veac care, pentru a fi mai întreg în firea sa, trebuia: „ca iubirea lui să-și poată găsi hrană în familie, în patrie și în prietenie”; „ca mintea lui să fie luminată și împodobită cu învățătură”; „...ca el să-și poată dezvolta bărbăția și virtutea lui după puterile și plecările lui cele firești”. (Manualul bunului român).

Integrați în mod nemijlocit, ca oameni și artiști, acestui multilateral proces formativ, tinerii scriitori trebuie să se facă prin scrierile lor ecoul gîndurilor și sentimentelor celei mai tinere generații.

Înmănunchindu-și realizările de pînă acum, multe dintre ele presti-

gioase, în bilanțul general pe care îl prezintă tineretul țării la cel de al IV-lea Congres al Uniunii Tineretului Comunist, ei trebuie să-și confrunte totodată proiectele și viziunile, cu personalitatea acestui tineret nou, optimist, care-și dedică toate forțele, talentul și îndrăzneala creatoare slujirii fără rezerve a cauzei partidului. La o asemenea confruntare firească vor apărea astfel drept împorții tineretului nostru, grimasa sceptică și blazarea, angosele și „stările ciudate” cu care își mai „crispează” existența unor eroi și imagini poetice cite un confrate căutător de originalitate cu orice preț.

Fii ai unui popor liber și stăpîn pe soarta sa, plin de vitalitate, cu o mare dragoste de muncă și cu o adîncă înțelegere a menirii sale pe acest pîrc de plai al Mioritei, tinerii zilelor noastre resping în mod îndreptățit orice încercare de a-i prezenta drept niște contaminați de mal du siecle, de filozofia lui beaules și c'est la vie!

Ca pentru toți tinerii țării, Congresul Uniunii Tineretului Comunist reprezintă de aceea pentru tinerii scriitori momentul eliberării de tot ceea ce împiedică zborul liber al visului care se împlineste, concretizat în noi fapte, demne de numele și renumele României socialiste de grija cu care partidul și poporul înconjoară tinăra generație.

Este acesta semnul unei tinereți care-și înțelege cu maturitate răspunderile, care știe să fie severă cu ea însăși, să nu-și preocupătească cu nimic forțele în dorința sa de a fi nădejdea și ziua de mîine a patriei.

Primăvara Congresului tineretii comuniste vine după aceea neuitată vară în care întregul popor a văzut înfrunghindu-se amiaza patriei sale glorioase. Înfloririle și promisiunile de viitor ale acestei primăveri poartă deci semnul acestei maturități.

NICULAE STOIAN

două momente

de ben corlaci

Noua mașină de sudat sauci, cu a cărei instalare mecanicii și-au consumat câteva zile, a intrat în funcțiune azi dimineață la ora 6. Am auzit vorbindu-se atât de mult despre ea, încât abia aștept să-o văd în acțiune. Am venit, însă, de la Piatra Neamț, către ora 9 și niciunul dintre inginerii, care mă ghidază de obicei prin combinat, nu mai e la locul lui. Și-au părăsit cu toții scaunele, cifrele și mapele. Birourile lor sînt goale. Una dintre secretare, vizibil emoționată, mă informează că s-au răspândit prin secții, au astăzi foarte mult de lucru. Apoi începe să-i caute cu telefonul. În cele din urmă, îl găsește pe inginerul Nicol, care-mi transmite să-l aștept cam o jumătate de oră. De fapt, trebuia cea mai importantă pentru moment, cu el o am, cu șeful serviciului exporturi. Mă interesează fările cărora le vindem îngrășăminte. E ceva, să ieși pe piața mondială cu îngrășăminte chimice, și vreau să știu care sînt aceste fări.

Mă gândesc că, între timp, nu strică să mă schimb câteva impresii cu Potolincă, și trec alături, la Comitetul de partid. Dar și scaunul lui e gol. Așard, secretarul mi-a spus că pregătește pentru azi o sedință cu organizația de bază a unei dintre secții. Abia acum îmi amintesc. Deci și Potolincă e foarte ocupat. Mă simt cam stîngher, cam străin, și-mi repropoz intrarea. Nu trebuia să pierd atîta vreme printre betonierele din Piatra Neamț.

Nu vreau să mă pierd nici o clipă și, în căutarea unui punct strategic, mi se iese în cale camera directorului. Aici e locul pe unde trec foarte mulți oameni, așa că e imposibil, îmi spun, să nu mă aleg cu ceva, pînă va sosi Nicol. Mă așez pe scaunul cel mai retras, în colțul de lângă fereastră. Ca să nu par indiscret, încep să citesc din cartea „Prin Moldova de sub munte”, pe care am cumpărat-o de dimineață de la librăria din Piatra. Încă de la primele pagini, mi dau seama că autorul, Constantin Mătașă, e un om care cunoaște foarte bine regiunea. Stilul, deosebit de cursiv. Încet-încet, cartea mă fură, și uit că mă instalasem aici, ca să vînez fapte. Scrie și despre combinatul nostru, cu aceeași căldură cu care vorbea epoca lui Ștefan cel Mare.

— Bine... și dacă nu-l... eu ce fac? aude deodată. Cum să mă duc eu acasă?

E un glas firav, un glas care

tremură. Ridesc ochii de pe carte și văd un băiețan. Cam înalt, cam slabuț. Obrajii, cam palizi. I se zbat genele. În mîna ține un dosar. Secretara (de fapt locuitoroa de ocazie a secretarei, deoarece titulara plecase să-și scoată o mășcă) îl explică, jenat, puțin, că directorul lipsește, să vie altădată. Băiatul insistă. „Măcar să-mi puneți o stampilă. Scrieți pe repartizare că nu mai sînt locuri și puneți ștampilă. Cu toate că eu... să vedeți.” Am impresia că abia se stăpînește, ca să nu plîngă. Nu suport lacrimile. Cînd văd pe cineva plîngînd, îmi vine și mie să plîng, și cred că de aceea, fără voința mea, devin foarte aspru.

un băiat ambițios

— La vino-ncoace. Așez-te aici, lângă mine. Așa, și scoate-ți din cap, nu-i frumos. Ce dosar e acesta?

Băiatul se supune automat. Are în ochi o speranță, dar și un fel de teamă. N-are de unde ști cine sînt și probabil își imaginează că trebuie să fiu vreun șef sau așa ceva, de vreme ce am intervenit atît de energic. Dă mereu să se ridice de pe scaun. „Uite ce e! Te-am rugat să sezi, așa că sezi. Și fără lacrimi, că nu se mai poartă”. Răsfoiesc dosarul. Pătrașcu Ion, în vîrstă de 17 ani, originar din comuna Valea Seacă, prospăt absolvent al Școlii profesionale din Bacău. Repartizat, conform contractului încheiat acum trei ani, la Combinatul de îngrășăminte cu azot Piatra Neamț. E unul dintre cei zece absolvenți, despre care știu că s-au prezentat încă de luni, ca să-și ia în primire locul de muncă, adică vîntorul imediat. Pătriți aici e bine, așa că de ce e atît de necăjit? Cîneva, de la Organizația Muncii, i-a spus adeseori să se ducă acasă și să vină înapoi la 1 august. Bine, zic eu, dar nici asta nu-i rău. Nu e rău, însă lui nu-i convine. „De ce? Te mă odihnești. E un fel de vacanță”. Lui Pătrașcu din nou îl tremură glasul și i se zbat genele. N-are nevoie de vacanță. El vrea să se apuce de lucru numaidecît. Din zece, cîți s-au prezentat, opt au și fost angajați. Numai el și încă unul, care n-a avut

curajul „să se ceară” la director, au rămas pe dinafară. Începe să aibă dreptate. Îl privesc mai atent. Poate și ceva mai cald, deoarece, după ce mă cîntărește cu o privire printre gene, devine foarte volubil și pasionat. Sînt șapte copii în familia lui. El e cel mai mare. Trebuie, de acum înainte, să se gîndească și la ei. N-are timp de stat. Adică să mănănce din pînă celorlalți. Nici măcar o lună. Și, pe urmă, cum să se ducă el acasă? Ce să le spună părinților? Că pe toți i-a angajat — numai pe el nu?

Aha! Asta era deci. În imaginația lui juvenilă și înflăcărată, care timp de trei ani, pe băncile

școlii din Bacău, îl purtase către zina de azi, către această nouă și mult așteptată imagine a sa, el se și bizuise învingător. A se duce acasă, fie și numai pe o lună, în vreme ce colegii săi au și fost angajați, echivalau cu un eșec. Amor propriu? Orgoliu? Ambiție? Dar ce e rău în asta? Nu e deloc o ambiție deșartă. E ambiția de-a nu rămînea în urma celorlalți. Mă fulgeră o amintire dureroasă. La vîrsta lui, voiam același lucru. Să fiu cit mai degrabă util, să mă realizez cît mai repede. Era război. Și era atît lume. N-avea nimeni nevoie de tineri ca mine. Dar azi e nevoie de cît mai mulți tineri animați de această construcție ambițioasă. Pretutindeni e loc pentru ei. Directorul însă lipsește, așa că Pătrașcu n-are cui să i se plîngă.

— Stai puțin aici. Așteaptă-mă puțin.

Părădesc ante-camara. Traversez coridorul, spre biroul lui Potolincă. Ce fac? Nu cumva mă amestec în treburile altora? Pătrașcu însă a rămas cu o speranță, care mă obligă să merg pînă la capăt, indiferent ce va gândi secretarul comitetului de partid. Potolincă nu e în birou. Dau, cu surprindere, peste inginerul Nicol. E angrenat într-o conversație cu o femeie și cu un ofițer. După cît înțeleg, discută ceva în legătură cu un spectacol artistic. Iar eu îl așteptam, să mă ducă la „export”. Frumos! Vreau să mă retrag, el însă mă reține. Din

vorbă în vorbă, îi spun de ce-l caut pe Potolincă. Cei doi oaspeți devin interesați, îi simt soledari cu Pătrașcu. Același sentiment îl desopăr și la Nicol. „Signor” zice el. „De ce să-i creștii bărbatul un șor? Nu așa se începe o viață de om”. Exact la asta mă gîndeam și eu. Dar ce poate face Nicol? Pătrașcu a studiat alte lucruri decît cele din secția lui. Nicol formează un număr telefonic și-l invită pe inginerul Rusu, de la Organizația Muncii. Îmi închipui că vrea să-i adreseze o rugămînte amicală, ca între colegi. Ingerul Rusu e un ins simpatic. Tîndr și el. Puțin deconcertat. Puțin intimidat, deși Nicol îl abordează fără nici un fel de superioritate. Nu mai înțeleg nimic. Rusu explică, se scuza... Care sînt relațiile dintre ei?

Ies din birou și mă întorc cu Pătrașcu. Fie ce-o fi! Cel puțin să vadă că am încercat. Să nu-și piardă măcar încrederea în bunăvoința oamenilor. Ar fi prea de vreme.

— S-a aranjat, zice Nicol, iar eu mă așez nedumerit într-un fotoliu, în timp ce Pătrașcu, care pare să se piardă printre noi, își duce mina la ochi. Acum de ce mă plîngi? adaugă Nicol. De mine intră la refec. Ți s-a-mplinit dorința.

— Gata, intervine ofițerul, surzind. Acum ești bărbat. Bărbatul nu plîng.

— Nu plîng, zice Pătrașcu. Eu nu plîng niciodată.

Ochii îi rid, dar sînt plini de lacrimi. Ingerul Rusu iese cu el. Eu răsuflet usurat. Dacă Pătrașcu mă zăbovea cîteva secunde, mi-ar fi dat și mie lacrimile. Mă făceam de ris. Ah! Amintirile astea, din timpul războiului... Mare noroc a avut Pătrașcu, cu Nicol.

— Putem să mergem, îmi spune Nicol. Să vedem cum încercăm vagoanele pentru export. Numai un moment, și gata, plecăm.

Priec că mai are ceva de vorbit cu cei doi oaspeți și pornesc înainte. Pînă să ajung la ușă, aud: „Cred că e bine să discutăm și cu tovarășul Potolincă. Eu nu sînt decît locuitor de secretar...”. Așard, asta a fost norocul lui Pătrașcu. Asta era de înțeleasă. Cînd mă ajunge din urmă, pe sală, dau să redeschid discuția. El, însă, pare să fi uitat totul.

— Cine? A, da! Băiatul? Apoi începe să-mi explice cum e cu exportul.

că, mînăncă bomboane, nici nu le pasă. Întimplarea a făcut să avem bilete la acesea. Dar dar ce te faci, cu alții copii?! Urit, fără mămica, biigie fetița, printre lacrimi. „Care mămica?! Nu e fata ei? Nu e fata ei. Nici unul dintre copii nu-i al ei. Poartă verighetă, însă n-are copii. Nu mă bag, nu mă amestec. Mă uit pe fereastră, urmăresc Bistrița. Mă fac, cum s-ar zice, că plouă. Toate aceste amănunte, le aflu treptat-treptat, ascultînd ce discută mămica, fie cu copiii, fie cu pasagerul străin, care nu știu de ce se tot învîrtește pe lângă masa noastră. Mămica e asistentă medicală. Se

minatural, cît un potir de Antrinum majus, i-au răsărit cîteva fire de păr în jurul. Mămica supleanță, în cele din urmă, la citronada bătrînoarei și le-o dă celorlalți, în trei părți egale. „Cam crudă, cam crudă!” mă gîndesc eu. „Trebuia să mă insistă”. Apoi scoate din poșetă o batistă și, cu o gingășie reținută, șterge nasul bătrînoarei melancolice, care a cam rămas cu ochii la paharul ei gol. Apoi se apucă să umfle un balon de azur, îl leagă și-l oferă băieților. Prima grijă a băieților e să-l scape, ca din neabgare de seamă, pe lângă umerii bătrînei cu aer de fetiță bosumflată. Ea tresare,

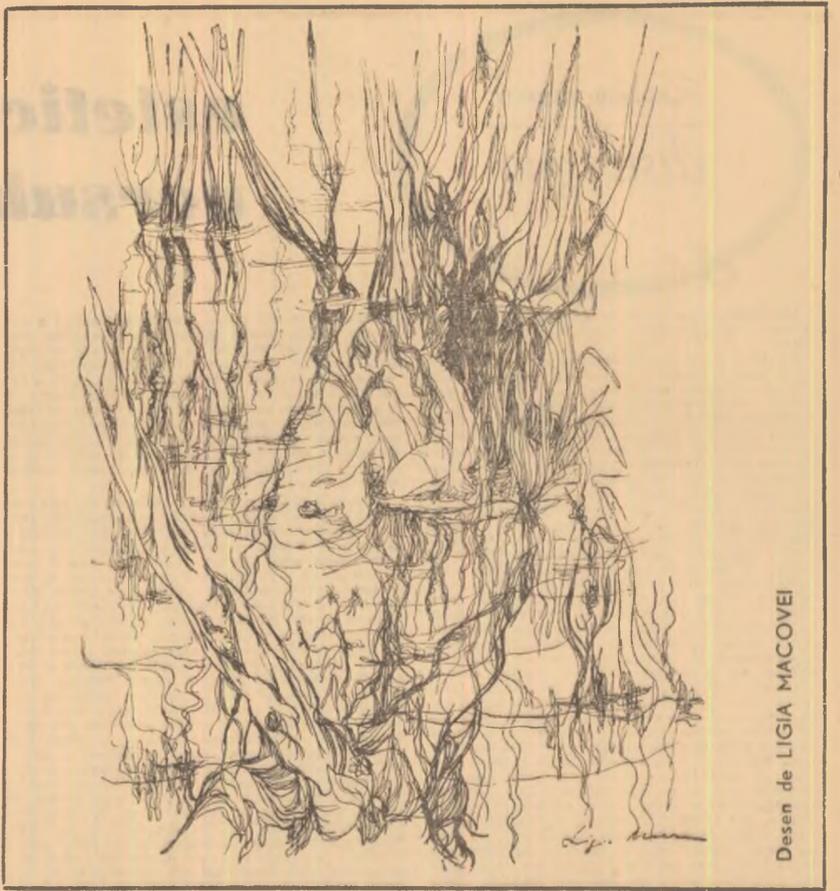
de azur face salturi pe sus, de un unu la altul, abia atîna de frunzele palmelor. Mămica lor de drum a deschis o carte și citește, abstrasă. „Vreau citronada” zice fetița cea nouă. Asistentă abandonează cartea (Iarna bărbăților, de Ștefan Bănuțescu) și pleacă, după ce însă m-a rugat cu privirea să am puțină grijă de copiii.

Rapidul despică distanțele. Aschii de spațiu sar, policerone, din masa peisajului străpuns: fragmente de lanuri, de cer, de păduri. Un riu ștănteză monede de argint pe genunchii emferii ai pietrelor. Soseaua se ține după noi: aici ne pierde, aici ne regăsește.

Asistenta se întoarce cu un pahar plin. Dolna bea, pe nerăsuflăte. Cîteva lacrimi de citronadă i se preling pe bărbie. Apoi evadează din nou în lumea celor trei prieteni ai săi. „Zi multumesc” îi șoptește șatena. „Multumesc” zice ea. Asistenta surdă și își rela lectura.

Unul dintre băieți se laudă că el și anul trecut a fost la Tschirghiol. Băi de soare, băi de nămol: „Te ungi cu nămol, pînă te faci negru ca un drau”. „Ce frumos! Ce frumos!” exclamă Dolna. „Pe urmă te prăjești la soare, te faci carof, și pe urmă îți dai voie să te bălăcești în apă, pînă te faci iar copil...”. Ascult, disimulîndu-mi atenția, ca să nu-i întîmdez. Și sînt acolo la copiii „Ca la grădiniță?” — „Ce grădiniță! Nici nu poți să-i numeri. De un milion, de un trilion...”. Medicii din Piatra Neamț au decis, prin urmare, că acest copil trebuie să-și petreacă o lună la Tschirghiol. Pîne cu miere, pîne cu unt, cîntece, jocuri... „Dar asta e, că după-masă oamenii mari te obligă să dormi”. — „De ce nu dorm ei?” întrebă Dolna. „Ei au crescut!” precizează mămica, fără a-și lua ochii de pe carte. „Acum trebuie să creșteți voi”. Mă se pare banal. Așa fi vrut să aud ce răspunde veteranul.

Deodată, în geamul vagonului, explozie. O explozie de alb și de roșu. Beton. Cărămizi. Șici. Toț vertical. Construcție proaspătă, încă nefinisată, cu baza pe o suprafață imensă. Trenul e lute ca săgeata, clădirile însă nici gînd să dispară. După cum arată, aici va fi desigur o uzină. Poate un gigant industrial, ai-doma celor doi gemeni de la Săvinești-Roznov. O idee: nu cumva, într-o zi, cei patru copii de lingă mine vor lucra chiar aici? Sau măcar unul dintre ei. De ce nu?! De unde știu că Pătrașcu n-a trecut el însuși cu trenul cîndva, în copilăria lui, pe lingă combinatul în care lucrează cu începere de ieri și care, pe atunci, se afla în construcție? Nu-i deloc exclus.

Desen de LIGIA MACOVEI

întoarcerea

Mama spăla rufe într-o albă mare, petică peste tot cu tablă de zinc. Era cu spatele la poartă, aplecată peste albă mare, cu mișcările muncind ascuse sub spuma albă care creștea mereu — și auzi poarta deschizîndu-se, și știu că a venit Sile. Rămase nemiscată, iar spuma albă pocnea ușor și se strîngea descoperindu-și mișcările care tremurau.

— Am venit, mamă, spuse Sile. Ea ar fi vrut să-l vadă, îl văzuse o dată, sau de două ori și acolo, dar acum, cînd totul se terminase, nu avu curaj să se întoarcă și să-l stringă la piept, să-l sărute și să-l mîngie cum făcea altădată, înainte...

— Spală-te pe mîini și treci la masă, spuse ea ca înainte, dar fără să-l privească, și se duse să pregătească masa.

Nici cînd îi aduse mîncarea nu avu curaj să-l privească, nu-l văzuse de aproape un an, dar îi era teamă, nu se putea obișnui cu gîndul că-l va vedea de acum în fiecare zi, nu știa de ce îi era teamă, și-l lăsa să mănănce. Se duse să spele și spăla fără gînduri, plîns numai puțin, și spuma aceea albă de săpun crescu la loc.

— A venit Sile, coană Caterino? Mama nu răspunde, se aplecă mai mult peste albă mare, să n-o vadă vecina plîngînd, și odihnindu-și mișcările care tremurau ascuse sub spuma albă și curată.

— A muncit, lui îi plăcea să muncească, altfel nu-i dădeau drumul atît de repede, mai spuse vecina. Mama nu știa nimic, spăla din nou.

— Dacă s-a înhăit cu golanul lui Chiru? spuse iar vecina. Mama nu-și amintea nimic, spăla și spuma aceea albă creștea mereu și era din ce în ce mai albă.

— Acum să-și ia serviciu, spuse iar vecina. Sile nu e rău, a greșit, și-a primit pedeapsa, acum se apucă de treabă, nu? Îmi ziceai că l-au căutat și de la serviciu...

Mama nu știa ce are să fie mai firziu, ea acum spăla și albă aceea mare și se părea neîncăpătoare, a-vea o mulțime de lucruri de spălat.

Apoi vecina plecă și pentru mama timpul trecu foarte repede. Auzi deschizîndu-se poarta și știu că a venit Mihai, bărbatul ei. Mai spăla puțin așteptînd ca Mihai să ajungă lingă ea, și Mihai ajunse, îi cuprinsse umerii, ea ridică fruntea, el

o sărută ca totdeauna și-l văzu ochii.

— Plîngi? — Nu, săpunul, spuse ea repede întorcîndu-se. Spală-te pe mîini și treci la masă...

Mihai își dezbracă haina și o agăță de gard.

— Du-o în casă, omule, îi cerță mama, și Mihai vru să ia haina, iar mama se sperie, luă ea haina și o agăță de gard ceva mai încolo. A-duce apă și Mihai se spăla stropînd-o dinadins, rîzînd și glumînd. — Ai învățat să umbli cu storcătorul electric? o întrebă el, iar mama ridea și plîngea.

— A venit Sile, spuse deodată și vorbele parcă nu le spusese ea.

— Unde e? întrebă greoi Mihai și mama nu mai avu putere să vorbească. Cum arată? mai întrebă Mihai, iar mama nu știu să-i spună cum arată, și-i părea rău că nu știe să-i spună lui Mihai cum arată Sile și se certă pentru frica ei, și nu știa ce are să facă Mihai acum cînd Sile venise. Se sperie la gîndul că Mihai îl va alunga, sau îi va face ceva rău, dar Mihai îi întinse propopul și-i spuse ca altădată: — Cheamă-l la masă...

C. STOICIU

ocrotiți-mi copiii...

duce cu copiii la Tschirghiol. Cei doi băieți și o fată sînt ai unor muncitori din oraș. Fetița cealaltă — care refuză biscuiții și murmură mereu: „Urit, fără mămica!” — e a unui cooperat agricol din raion. „Linștește-te. Uite ce frumos e-afară...” zice mămica asistentă. O clipă, fetița se uită pe fereastră, apoi îi aruncă: „Nu-i frumos! Urit fără mămica...” Și-i întoarce înăbușit, cu ochii pe fereastră, pînă cînd, deodată încetează să mai plîngă, dar rămîne tristă, cu bărbia în palme. După aștea lacrimi, tristețea tăcută e un semn bun. Deci, uneori, tristețea înseamnă un pas către liniște.

Următorul sfert de oră e o confirmare. Printre bagaje, asistentă are și două coșoaceamite gențile, din care le împarte copiii, cînd biscuiții, cînd alune, cînd ciocolată. Ea nu mănăncă. Îmi pare rău, nu știu de ce, că nu gustă și ea. Apare un bărbat slab, în halat alb, într-o mîna cu o frăpîrie doloarea de gheată, în cealaltă cu o colană cilindrică: pahare curate, din carton ceruit, vîrite unul într-altul. Asistentă cumpără patru citronade. Cu gesturi sobre, dar care ascund o atenție tandră, le depune pe masă. Copiii și paharul. Băieții beau repede. Ochii le rid pe de-așupra paharelor. Bea și fetița șatenă, care n-a plîns. Ea, însă, bea încet, deguștînd cu o cochetărie incipientă. Cealaltă, blondă, refuză. Dă numai din umeri, fără nici un cuvînt, îmbrănată. Ochii i s-au mai zvitat.

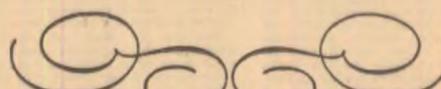
Mămica e adevărată i-a prins la despărțire pîrul într-o basma înfiorată, care-l dă un aer de bătrînoară ciudată. Sub nasul

dar imediat își aduce aminte că e și supărăto de ceva. Asistentă îi desface basma de pe cap, și am deodată vis-a-vis un copil mic, un copil adevărat. Nu mă pot reține, și rid. Apoi îmi spun că trebuie să fiu serios, și mă încrunt. „Tu ești controlorul?” mă întrebă fetița, brusc. „Unde e mămica?” Mă angajeaz cu ea într-o discuție de la egal la egal. O asigur că voi avea toată grijă de mămica ei, dacă e vorba că sînt controlor. „Dar nu de mămica asta?” precizează ea, trăgîndu-se prin surprindere mai lingă mămica de ocazie.

Un abur stacojiu a trecut peste obraji asistentei. Eu mă pierd pe fereastă, în căutarea Bistriței. Nu se vede nici o Bistriță, a rămas undeva, în urmă, cine știe de cînd. Continui totuși să o caut, cu ochii pe banda rulată, de asfalt, a șoselei. Șoselele asfaltate sînt pentru mine ca un miracol. Un fel de betie a tuturor simțurilor. În ultimii ani, țara îmi oferă din ce în ce mai des satisfacția acestei miraculoase euforii. Mai pretutindeni, riuri și fluvii de asfalt. Arterele călătorilor mele, pe care le vîsum încă de pe cînd eram mic. „Tu nu ești copil, ești un diavol!” îmi spunea Mama. Eu nu pricepeam de ce am încetat a mai fi copil și cum e posibil ca un copil să se transforme deodată în diavol. Acum înțeleg. Aș vrea să-i spun același lucru fetiței. Ar merita, drăcușorul!

Mă întorc cu fața. Fetița urzuză, care a refuzat citronada, nu mai e acolo. În locul ei, a apărut alt copil. O fetiță vioaie, cu privirile limpezi, cu potirul nasului în vînt. Primul pas către liniște, pasul tristeții post-lacrimale, de mult depășit. Dolna, fetița cooperatrilor agricole, se joacă și vede cu cealaltă. Balonul

o șezătoare originală
de nicolae tăutu

Sala era plină. Lecturile erau urmărite cu atenție nefirească. Eusebiu Camilar îmi strecură emoționat vizibil, după ce terminai de citit:

— O tăcere de strand! Numai la Iași găsești un asemenea auditoriu! Aplauzile ne-au făcut să ne tulburăm de succes. Acum citea bătăia Eusebiu cu vocea voalată, gravă, profundă, cîteva poezii originale și trei „vălmăcieri” din lirica veche chinezescă. Entuziasm de nedescris, bătăia pe post de „artillerie grea” cu voce surmătată se adresă plin de patetism în gest și glas:

— Mă închin în fața domniilor voastre pentru interesul și atenția acordate modestelor noastre lucrări literare. Drept recunoștință în permisiunea să vă rețin și cu cîteva pagini din proza mea amară!

În acele clipe îl învățai la cunoștință ultimele rînduri pe care le-am pregătit și la calea de încercare a tipografiei... Eu turbam. Ascultai încă 34 de pagini. Dar eram într-un fel răzbutat. Vocea îl părăsise de tot. Rareori se mai auzeau în sală scăpări de itagane, troznete de vioțose apocaliptice, înțrăitieri de fulmine răzbutătoare, scriștriri

— Rar am întâlnit un asemenea public receptiv și comunicativ, domniile voastre, mă înaripăși să vă mai citesc o pagină două, cu moldavești întimplări și minunați oameni din negură de legendă a veacurilor apuse sub lespeada grea a vremurilor de bejenie.

Cele 42 de pagini cu spahii, ienicerii, citite de această dată cu o voce răgușită, de cîntăreț de jazz modern, gen Armstrong, fură primite cu un elan de nedescris. Se aruncară și flori pe scenă. Spre a fi sigur că nu voi mai citi, bătăia amîntă, cu ochelarii umefiți, după ce sorbi ultima picătură de apă, avînd o voce de bas profund ca a lui Eugen Luca de la „Contemporanul”:

— În încheiere, nu mă pot desprîți de aceste momente neegale în trăirea mea de condeier și om, fără a vă aduce la cunoștință ultimele rînduri pe care le-am pregătit și la calea de încercare a tipografiei... Eu turbam. Ascultai încă 34 de pagini. Dar eram într-un fel răzbutat. Vocea îl părăsise de tot. Rareori se mai auzeau în sală scăpări de itagane, troznete de vioțose apocaliptice, înțrăitieri de fulmine răzbutătoare, scriștriri

de coame de munți, tropote de copite în goana nemiloasă a veacurilor de blestemății...

Dar finalul! Bătăia cu un monument era înconjurat de „codri de aplauze”. Asudat, m-a sărutat pe mine, pe cabinier, pe cel care a tras cortina, pe pompier, roștînd cu solemnitate lirică și de-a dreptul copleșitoare prin mîrmină sa, incluzîndu-mă și pe mine la atia glorie.

— Neculai, această înseamnă un succes istoric! Trebuie să-l comemnăm și în scris... Să publicăm cîteva rînduri de recunoștință în revistele din Capitală. Entuziasmului să răspundem cu entuziasm! Ne-am îndreptat grabnic spre țesire să discutăm cu cîteva din spectatori, să aflăm cît mai multe date despre el.

Dar culmea, oricui ne adresam făcea zîmbind cîteva figuri cu mîna prin aer, ductivă depețite cînd la gură, cînd la ureche cu strănsiecte la redutabil prestidigitator. O persoană cu înfățișare didactică și cu voce de tenor pensionar ne informă binevoitor:

— Eu sînt directorul... Auditoriul a fost format din școala mea

de surdo-muți... A fost un adevărat succes!... Elevii mei înțeleg 8-10 dintr-o sută de cuvînte după cum mișcăți buzele!

Peste patru ani, după o zi petrecută pe dealurile Iașului, ne-am întors în grup în oraș George Leșnea. Camilar, Mihai Dragomir și cu mine. Hotărîm să bem o cafea. Camilar intră primul în cofetărie, dar numai, după a-proximativ, două minute ne îndemnă să plecăm în altă parte. Toți l-am urmat mirati. Privind în local aflai explicația. La o masă se afla profesorul cu metoda nouă de la școala de surdo-muți și cu cîteva elevi care gestuiau entuziasmați. Recunoscu-mă pe mine și pe bătăia Eusebiu, zbura după noi cu viteză de meteorit pe bulevard. Profesorul mă ajunse, mă îmbrățișă și îmi spuse cu bucuria pe care o cunosc numai medicilor cînd își înfîlțesc cobaii, tentant și promițător:

— Să veniți neapărat să mă citiți și la noi la școală... Un record. Din zece cuvînte înțeleg acum două și în timp neploios chiar trei... Dar, pare-mi-se, n-am mai avut timp pentru o nouă expertiză...

hora de duminică

vestire de constantin georgescu

Cearta dintre ei începuse de mult. De altfel nici nu fusese cearta. Mai mult așa, o confruntare. Începuse într-o duminică la horă. Aproape că nici nu-și mai aminteste cîți ani au trecut de atunci. Știe numai că în duminică aceea, jucase alături de Caterina lui Ilie Puzderică, al de il porcășii satului „Negustorului”. Făcea negustorie cu vite. Nu chiar geambasie, dar ceva pe-aproape. Ilie s-a stins de mult, cu negustoria lui cu tot. Caterina a rămas în casa ce și-a zidit-o sub pămînt în curtea bisericii. El, a rămas zdravăn și nu-i zice nimeni că face umbră degeaba pămîntului. De doi ani l-au scos la pensie. Are banii lui; nu cere un cap de oșă de la copii. Și nu că nu l-ar da, ferească Dumnezeu, dar nu-i place lui să ceară. Nu-are cerul în toată viața și totcum acum, la bătrînețe, să se facă de rușine? Nu se cade. Necazul cel mare îi vine din

altă parte. I se pare că stă prea mult de pomană. Uneori se ceartă singur și-i zice că nu merită leașa de i-o să stătu acum la bătrînețe. Primele luni după ce l-au pensionat i-a venit tare greu. Se scula dimineața la cinci, așa cum învățase să se scoale de-o viață întregă, și-i găseau oamenii așteptînd jos la apă să-l treacă barca la lucru. Ion Preda, barcagiul, nu se îndura să nu-l ia. Simțea un fel de miță față de bătrîn. Îi găsea cu papornîja în mîna, așa cum îl găsisse în fiecare dimineață de doisprezece ani de cînd făceau serviciul la un loc. Era glumeț din fire. O glumă neierțătoare, ușurătoare uneori. Poate de aceea nu le venea oamenilor să se despartă de el, chiar dacă uneori îi mai incurca la treabă.

— Ai bre nea Stroe, cît o să mai vii bre la servici? îl zgîndărea cite unul dimineața în barcă.

— Pînă-i închide ochii neică!

— Plătește tu, Stroe fată, și ne socotim noi.

— Plăteșc părinte, cum să nu plăteșc. Ne-o ajuge bani de vacă?...

— Dacă n-ajunge, iau restul în seama mea. Am cont la coana Profira.

— Bine părinte, da să mi-o mai zică o dată p-ai cu „peștii becu pelin mănincă”, că prea mi s-a aprins sufletu' după-o lui Negustor.

— Să îți-o zică Stroe, să îți-o zică taică, da' să ne și grăbim că e trecut de miezul nopții. Dă banii la mine și cum îți-o spus...

— Lasă părinte, dac-o rămîne ceva, rămîne în seama stînfiei tale. Nae Vasile se potolise. Dar cea cu capul pe masă de parc-ar fi fost în pat cu muieră alături. Bătrînul mai sorbi o dată din litruță, zîmbi unor aduceri amînte, și-și continuă povestirea. Acu, ca să zic zădă, s'au sfîrșit și-l urcaram pe primar, că era primar pe vremea oia Nae Vasile, îl urcaram în ghiocul popii. Cînd am trecut de la Lacul Odăii, m-am trezit de parcă nici nu puseseam băutura pe limbă. Imi aduc eu amînte și de bani, și de vacă, și oftze.

— Acu ce fac, părinte?

— De Stroe, știu eu?...

— Cum nu ști, părinte, că doar cu dumneața am cheltuit banii. Stătu popa o vreme pe gînduri și gîsi scăpare.

— Auzi, mă Stroe, am un gînd, da' să rămînî între noi; zic să fac eu pe vacă, și așa de doarme pe vițelul Joita, nevastă-ta, doarme și ea. Noi mugim ca animalele, ca să zic așa, iar tu te faci că nu bași în coșor, mîine pe zi te descurci tu; bine?...

— Bine părinte, da' te-oi pricepe dumneața să te faci vacă? Și ca să mă incredințez, popa Tiberiu mugii de vreo două ori lung și drăgăstos, de parcă și-ar fi lins vițelul. Cînd am intrat în sat, am tras drept la casa parohială, că nu-și făcuse pe-atunci casa lui. Am lăsat ghiocul cu calu' înhămat, și ne-am oprit în poarta mea.

— Făi Joita, strig suit pe prispă. Scoal ta, c-am luat vacă pricopsită, și

cu vițel după ea. Se scoală biata femeie și aprinde lampa. Mugea popa drăgăstos, mugea și primarul, mai mult așa, o behăială. Zic: să nu ești cu lumina pe prispă, femeie, că trag cu ele drept la coșor. Te scoli mîine-n zori și-o mulgi pe mî-sa, că vițelul e dat atracului de locom, nu lasă picătură de lapte pentru noi! Rămîne muiera în capul prispiei și oftează de bucurie. Eu, cu vițele, intru pe poarta mare și țiu drumu' coșorului. Văz, ca să zic așa, că popa nu prea-și mai făcea datoria de vacă după ce-am trecut de calul celarului. Mugește, părinte! Popa face. Tace și primarul. Atunci mi-au venit dracii și-am strigat la ei: „Huo baala, dai cu cornul a?!” și-am dat cu biciu-n ei pînă m-am răcorit. M-a pelotit biata Joita, nevastă-mea, altfel îi sminteam în băți.

— Lasă Stroe, las-o mă, ce vrei să-n-țelegi de la o vită...

Peste sat căzuse înserearea. Tudorică Bobolea trăgea cu arcușul pe vioră de scăpăru caliciele flăcăilor. Stroe Dragomir se ridică să plece. Făcuse pe voia ascultătorilor.

— Da', cu Mitu Balaban cum a fost, neică? Bătrînul oftă. Oftă pentru înfruntarea aceea de demult.

— A fost că ne-am înfilnit tot într-o duminică. Să tot fie vreo șapte, opt ani de-atunci. Se vălta că nu-și mai poate frage sufletul de răul dărilor. Îi făcuse Vasile Bacos mormint zidit în curtea bisericii. Mă vede, se oprește.

— Noroc băi lea! că sîntem amîndoi de-o numărătoare.

— Noroc Mitule. De unde vii?

— Iaca viu de la biserică. Multumesc lui Dumnezeu că-mi ajută să isprăvesc căsuța aia în pămînt sfințit.

— Și-ai isprăvit-o pe de-a-ntregul?

— D-apoi cum crezi tu? se făli el, și-l privi într-un fel anume.

— Ei, ce să-i faci, bine c-ai isprăvit-o. Acu, poate țî-o ajuta Dumnezeu și pîn-la toamnă te-oi muta în ea...

— O să mori pe girli.

— Și-apoi, punem ipozeza o-o să mor, ce beneficii ai tu?... se minia bătrînul.

Și zilele treceau. Stroe Dragomir venea la lucru în fiecare dimineață și pleca o dată cu ceilalți de parcă nicidecum nu s-ar fi despărțit de ei. Numai la leașa îl venea mai greu. El n-o primea la un loc cu ceilalți. I-o aducea Niculae postasul la poartă. Uneori se minia și mai scăpa cite o injurătură.

— Ce sînt ei, mă Niculae neică, că ești ca și copilul meu, neputincios?... Factorul nu-i răspundea. Îi era nepot. Nepot îl era și presedintele cooperativei agricole. În ultima vreme nea Stroe se arătase din ce în ce mai rar în capul debarcaderului. Își găsisse o pasiune nouă. În fiecare dimineață dădea cu ochii de el în fața grajdurilor. Presedintele nu-i spunea nicidecum pe nume. Nici măcar „nepotul” nu-i spunea. Sava Leat se învățase cu el, și chiar cu felul acesta nou de a-i vorbi. Într-o zi, l-o cam necăjit pe bătrîn și acesta nu l-a iertat-o. În dimineața următoare Stroe Dragomir s-a achiat de datorie. Scăpase o vacă în lucerna și se umflase. O alerga un flăcău după cum era obiceiul pămîntului. Bătrînul s-a apropiat de presedinte și i-a spus la ureche sub forma unei întrebări politicoase.

— Ai tovarășe presedinte, punem ipozeza că moare, o plătești de bună?...

Stroe Dragomir nu s-a certat cu nimeni în toată viața lui. Ce-i drept, l-a mai alins pe cite unul, c-o vorbă, de la ustur pe rumîn, dar dușmănie nu s-au purtat unul altuia. Numai cu Mitu Balaban nu vorbește. Cu Mitu Balaban și cu popa Tiberiu. De altfel nu el, ei îi porată dușmănie. Și are nițică vechime dușmănia asta a lor. S-a măsurat mai întîi în păr albit la tîmp. Mai apoi tîmpul, le-a albit și creștele și părințele Tiberiu tot nu i-a răspuns la bună ziua. Dacă o văzui că așa merge treaba, bătrînul s-a hotărît să nu-l mai sa-lute deloc. Și s-a deprins așa, cu obiceiul asta. Numai uneori, duminică, la horă, cînd se string ai de-un leaț cu el pe prispă la Dumitru Mițoi să privescă,

Din duminică aceea, Mitu Balaban i-a purtat dușmănie. De mutat nu s-a mutat așa cum îl urase Stroe Dragomir. A mutat-o numai pe Caterina, nevastă-sa. Da' nici el nu mai are mult. S-a buhăit de băutura.

În tinerețea lui, Stroe Dragomir umblase cu molarul. Aștepta la debarcaderul cel mare să-i vină „boierii” să se plimbe. Vorbea rar. Mai mult asculta la ce spun alții. Poate de aceea știa atît de multe. Numai dacă-l zgîndărea careva, îl trîntea o vorbă de-l sătura pe îndrăzneț pentru multă vreme. Și-atunci, ca și acum, nu-și întorcea privirea spre cel care vorbea. Nu era curios să-i vadă fața. Aștepta liniștit, c-un fel de umire desenată pe față și fuma. Uneori își desfacea umbla din păr de coadă de cal, și urmărea cașurii întregi bucată de cocan ce plutea în piciorale la suprafața apei. Erau zile cînd nu prindea nimic. Făcea treaba asta numai ca să fie lăsat în pace și să se poată gîndi în tîhnă la ale lui. Îi cunoștea toți „boierii” care veneau să petreacă cîteva ore pe malul lacului, în restaurantul lui Gică Stănescu. Veneau plîcîșii de locurile din București, și mai cu seamă de gura neierțătoare a nevastelor. Așa, într-o zi, un înmînat coborît direct de la volan, s-a apropiat pe la spate de el și l-a întreat cu haljocură în glas, făcînd discret cu ochiul unei femei agățate de brațul lui sfîng.

— Știi cum li se zice pescarilor, nea Stroe? Toată lumea îi spunea nea Stroe, cu toate că el pe-atunci nu trecuse de treizeci și cinci de ani.

— Știu, cum să nu știu; „nebuni liniștiți”. Da' ăia care se uită, ce fel de nebuni sînt, ca să zic așa? Femeia chibotî scurț, se desprinsese de bratul înmînatului, și cînd ajunse sus pe terasa restaurantului, rișe fără întrerupere citeva minute.

— D-ăia nu-ți dă ție nimeni bacșis Stroe, că ești capsoman, îl certă administratorul lacului.

— Nici n-am nevoie, ca să zic așa, de pomana lor. Să-și ție banii pentru lumînări că mai în fiecare duminică ră-

zindărește cite unul, să le poveștească pentru cine știe o cite oară, pînă la bătrîn. Bătrînul se lasă o vreme rugat, apoi dacă vede că nu scapă, își împinge pătîrîna spre ceală și le face voia.

Cînd începe el să vorbească, se string în juru-i și cei de-ar putea să-i fie copii, și cei de-ar putea să-i fie nepoți. Odată, s-o întâmplat de-a înfilzizat și cursa de șapte tot din vina lui. Are darul vorbirii și povestește cu haz. Apare de unde va o litruță de drojdie și întrebarea pică din senin.

— Ai bă Stroe, de ce se uită popa urît la ține cînd trece pe drum?

— Păi vezi, nu mă duc să-i dau litruție, lonțiu...

— O să mori plin de păcate bădă, îl căinează cite unul mai mult în glumă.

— Ei și-apoi ce, punem ipozeza că mor, ce beneficii ai tu?... Ce, parcă n-am vrut să mă duc? Da' dac-am intrat în contradicție cu popa, ce vine am eu? Tu cît ai stat certat cu Mitică Giocnea i-ai calcat prin prăvălie? Nu i-ai călcat. Omul făcu. Tacu și inclină capul în semn de înclinare. Așa și eu, Zic, ce să mai intru în prăvălia omului dacă nu mă primește la fel ca pe toți clienții?...

— Și sîntei certai de mult, nea Stroe? Întrebă unul care n-o mai auzit povestea pînă atunci.

— De mult neică, răspunse bătrînul fără să-și întoarcă privirea către cel care-l întrebă. E și-asta un nărav. Chiar dacă omul l-ar vorbi din spate el tot nu se întoarcă să vadă cine-i. Pe unii îi cunoaște după vorbă, pe alții nu. Mă însurase cu Joita. A fost ea mai spel-bă, da' a fost nevastă japăna. Mă îndăduse nouă copii. Alintă împinște anul de cînd s-a potolit. S-a căzînit ea vreo zece ani, da' tot țără urmași l-a lăsat pe Mitu. Cine știe, o fi avut mașindria stricală... Oamenii zîmbesc. Cum spun, la vreo săptămîni după ce m-am luat cu Joita, mă înfîlșec cu popa prin drept pe la Nae Dascalu. Erăm tineri amîndoi. Și eu, și popa.

— Sorul-meu părinte.

— Sănătate, Stroe, taică!

Făcea pe bătrînul. Încea să-și în-

ține cite unul înfîpt cu batul mașinii în cite-un tufan.

Era într-o duminică seară seară, Stroe Dragomir se uita cum saltă pluta unditei pe suprațfa liniștită a lacului. Prinsese trei baboi de pește și-și pusese într-un saculeț sub debarcader ca să-i păstreze viu. Era amărît că nu poate pleca în sat la horă. Avea și el o ambiție; și-și joace nevasta în fiecare duminică. Cîi de țirzul, dar tot mai opuca o sîrbă, două. De data asta însă, îi era paste puțință să mai plece. Îi părea rău numai de Joita că-l așteaptă îmbrăcată de sărbătoare. Venise directorul general al Casei Gradinarilor din București cu ordinul să nu se miște nimeni. În duminică aceea avea să vină majestatea sa cu mî-sa și cu mareașul.

— Ce mințe și la regele ăsta, se adresă el liniștit ce-acoporea lacul venind de undeva din păduri. Păcat de el c-ai rege. O mai fi avînd timp de odihnă?... Toată ziua plimbare și plimbare. Tăcu. Schimbă mîmăliga din cîrlig și-i dău drumul în apă. Apoi își aprinse o țigară și porni să calînde cu ochii pe malul celălalt de unde s-auzea pînă la el tîmbalul lui Gheorghe Barză. Din timp în timp, certa pe țurii chipurile celorlalți oameni de pe care se scurgea sudoarea încordării. „Proști mai sîntei bă. Și ce dacă vine? Ce, el nu-i tot om? Că doar n-o fi drac! Punem ipozeza, ca să zic așa, că se opreșdîntoarea mea; imi dă bună ziua, îl răspund; nu, mă fac că nu-l văd; că doar nu s-o aîncîi girli c-un metru dacă vine el cu mî-sa...”

Mașinile trînoră brusce pe prundișul albaștrii ce cobora în pantă lîna spure lac. Au apărut mai întîi aghiotanții. În urma lor venea și regele cu șapca dată pe ceafă de parcă atunci ar fi lăsat paharul din mîni. Stroe Dragomir nu se mișcă de la locul său. Nu-i dăduse nimeni bună-ziua.

— Merge, merge? desluși el întrebarea fonfăită ce-i venea din spate. Nu întoarse capul.

— Merge pe dracu! răspunse el scurț. Am încercat să fac de-o saramură da'...

groașe glasul, dar mai mult se pițigăia. Să mai vii și tu pe la biserică Stroe zice, că ești băiat tînăr. Să vii de dimineață la slujbă ca să-ți ajute Dumnezeu să durezi gospodărie cum se cade.

— Viu, taică părinte, cum să nu viu. Dimineață, cum s-a luminat de ziuă, eu am și fost în fața bisericii. Am stat așa, ca să zic că la o jumătate de ceas, dacă nu mai mult, doar doar o veni popa. Da el nici gînd să se arate. La uite mă, zic, imi pare rău că nu luai o țuiculiță, la plecare. Așa, am aprins o țigară și m-am lăsat pe țîrba dinaintea ușilor. Într-o vreme, m-a apucat picoteala. M-am sculat și-am plecat să mă bag în osterul lîngă Joita. Nici nu știa femeia unde sînt. O fi pus ipozeza că m-am dus ca omul de, și-am adormit acolo. Cînd s-apropii răsăpîntia, cu cine crezi că dau ochii? Cu popa Tiberiu. Venea fluierînd „Născătoare de dumnezeu”...

— Ai fost la biserică, Stroe?

— Am fost, părinte.

— Și de ce-ai plecat?

— Păi dacă nu era nici dracu acolo...

— Să vezi neică, continuă bătrînul sorbind din litruță, popa nu m-a uitat. Hora se spărșese. Tudorică Bobolea îi nea arcușul într-o mină și-i făcea semn peste capete. Lui Gheorghe Barză se aține tîmbalul de gară lui Ilie Berleanu și să se apropie de el. Cum zic, popa nu mai uitase. Se ținea în prietenie cu Nae Vasile Dobre. Mie imi dăduse socră-meu, Dumnezeu să-l odihnească, niște gologani. La nuntă mi-i dăduse. Cu ce mi-a dat și tata, cu ce mai aveam și eu strîngi, ziceam să mă duc luni la obor la Sudjiți. Lunea, cum știți și voi, la Sudjiți, obor mare de vite. Ce zice Joita nevastă-mea; zice: ieși; și tu mă amule în lume și vezi de mai merge careva să nu îți singur și să le înșee unu' și altu'. Mă dusei. Era tot horă ca azi, că eu numai duminică am avut parte de pociogăne.

— Poate unde nu te-ai dus la biserică, nea Stroe, se încumetă unul.

— Poate neică, poate. Da' ce, nu veneam la horă? Nu-i tot un drac? Cînd venii aici, parc-a fost un făcut. Nu găsi

pe nimeni să meargă. Îl auzi pe Bugean al lui Cristea Găitîră că se duce. Nae Vasile cu popa după cai. Da' nu la Sudjiți, la Urziceni, că-i obor mai mare. Ce mai e, mă dau în vorbă cu ei și luni dimineața, cu ghiocul popii, că avea ghiocul meu, plecăm. Ni s-a luminat tocmai în Bojdan. În fața la Rosu, care știți, coana Profira dădea obloanele în lături.

— Cîșlig ușor, coană Profira!

— Sărut dreapta părinte. Da' ce fa-țeei, nu coborîi o clipită? Te știu bun de saltea, părinte. Popa s-a înțeles din ochi cu Nae Vasile, și-a oprit ghiocul drept în ușa prăvăliei. Numai la treabă nu erau ei plecați. Ei, luăm noi o țuiculiță, bun. Mai luăm una, buuun. Acu zic hai s-o luăm și pe-a treia și să plecăm.

— Aoleu, te pomeniști că te grăbești sfinția ta, își dădu circumdarea cu palma peste gură. Să mă țerți, da' zău că n-am știut. Eu, femeie proastă ce sînt, ca să nu mai scot alt cal din grajd. I-am trimis pe-al meu — asta era bărbatu-său — l-am trimis pe al meu pînă la Balta Doamnei.

— Nu-i cu supătoare gură, o ciupi el drept răspuns de bărbie; ia cu enoriașul ăsta al meu, plecăm după-o vacă. Da' acu dacă s-a dus domnu' Gheorghe, s-a dus. O să cumpere și el luna de vine. Așa e, Stroe?

— Așa-i părinte. Da' dacă tot n-am luat vacă, să ne mai dea cite-un rînd. Și ne-a mai dat. Am dat eu un rînd, a dat și Nae Vasile unu. A dat el, a dat și popa Tiberiu. Apoi dac-au dat ei, de ce să nu mai dau și eu? Pînă la prînz a fost mai greu c-am finuț-o numai pe țuică. Nae-a făcut mîndrețea de femeie o ciorbuliță de găină, cum n-a făcut-o ciorbuliță de găină, cum n-a făcut-o ciorbuliță de găină. Mă dusei. Era tot horă ca azi, că eu numai duminică am avut parte de pociogăne.

— Poate unde nu te-ai dus la biserică, nea Stroe, se încumetă unul.

— Poate neică, poate. Da' ce, nu veneam la horă? Nu-i tot un drac? Cînd venii aici, parc-a fost un făcut. Nu găsi

— Ai înebunit bă? îi sîiera directorul general în ureche. Regele...

— Aha, făcu el ca și cînd ar fi fost vorba de popa Tiberiu.

— Scoală-te-n piciorale.

— Mă scoal. Să-mi scot și șapca?...

— Și ce faci dacă nu prinzi nimic, te duci așa cu mina goală?

— Nu majestate, cum se poate una ca asta? Nu m-ar mai primi Joita în osterul?

— Atunci?...

— Mă bag după el, îl luă Stroe vorba din gură.

— Și-l prinzi? întrebă chipiul regal arătîndu-și dinți lați într-un zîmbet de nencredere.

— Mai e vorbă; cum să nu-l prind? Majestatea voastră n-o încercat nicidecum? Umblă vorba pe la noi că v-ar place unditul. Pe deasupra lacului trecu o înfioreare ușoară de vînt, ca un suris îngăduitor adresat neinițiatilor. „Pește cu mină, ha, ha, ha...” gîndi țîranul, și hotărîl i se sparse în priviri.

— Dacă-ți dau cinci sute de lei, te-ncumetă să prinzi unul? Omul stătu pușin în cumpănă, apoi începu să se dezbrace încet, de parc-ar fi fost singur. „De la omul dracului iei ce opaciți”, își amînti el de vorbele lui taică-său. „Poate scot bani de-o vacuță”, mai gîndi în vreme ce-și scoala cămașa. Se lăsa ușor pe capătul debarcaderului, ca și cum s-ar fi temut cu adevărat să nu sparie peștele și dispăru sub apă. După citeva clipe sălăi capul sub scindurile podului și răsuflă. Dezlează băierele saculețului și scoase un pește. Îi venea să ridă. Să ridă în hohote de prostia celui de deasupra. Și barem de-ar fi fost un om de rînd. Dar regele, regele să fie chiar atît de pușin de minte?... Își făcu din nou vînt pe sub apă și ieși la suprațfa. Peștele se zbatea în mină.

— Asta n-am mai văzut în viața mea, se minună suveranul, indesindu-și șapca peste urechile-i mari. Cum te cheamă?

— Stroe Dragomir.

— Bravo, Stroe; ține-ți bară!

— Puneți pe marginea așului majestate! Ai noștri nu țură!

— Îți dau și eu cinci sute de lei dacă mai prinzi unul, stăruî glasul reginei. „Cumpără vacă, părinte”, zîmbi gîndul țîranului și se cutundă fără răspuns. După o vreme peștele se zbatu la piciorale mărîmilor făcîndu-i să privescă plîni de umire țîranul care călca apoi îmbrăcat numai în izmene.

— Ai și de le mine cinci sute, se repezi cu vorba cel ce se socoti mai rege decît regele. „Bună treabă; pe bani voștri cumpără și-o căpîntă de trifoi. De-aștei veni așa în fiecare duminică...” Și Stroe Dragomir aruncă pe debarcader cel de-al treilea peștor din saculete.

— O mie de lei din partea mea, rîni primul dintre regi, trăgînd de șapcă pînă deasupra ochilor. Țîranul îi părî rău că n-ovusea mai mulți pești în saculete. Cu toate acestea se lăsa la fund și ieși sub scindurile debarcaderului. „De la voi nu-mi pare rău că iau bani. Ce parcă voi nu-i luați pe-ai noștri...” și ieși la suprațfa cu mințile goale.

— Punem ipozeza că s-a speriat, ce facem?... E pește și el, ce dracu? Se sperie el omul d-apoi peștele? Trebuia ca să zic așa, să-mi spuneți de la bun început. Uite Stroe, nu alția baboi trebuie să prinzi; și-i prindeam pe țoți o dată că doar nu mă durea mina. Ieși din apă, se dădu după mal își stoarse izmenele, și începu să se îmbrace fără grabă. Apoi se întoarse, își numără băciua ca și cum i-ar fi fost teamă de înșelăciune și se așeză cu fața în palme pe buza digului.

— Rege, rege, da' prost. Auzi dumneața, să creadă el că poți prinde pește cu mina. Punem ipozeza c-ar fi fost după mine, nu l-aș fi finut încoronat ca să zic așa, nici trei zile...

Hora se spărșese de mult. Prin curți și prin case, oamenii dormeau somnul zilei de duminică.

G. ALBOIU

drum al strămoșilor

Veac de zi, veac de noapte și apoi se ridică legenda.

Fiecare fiiu pleca pe urmele tatălui cu opinci de fier să ocolească țara și cel căruia i se rupeau opincile uita de casă și de întoarcere. Cel care s-a-ntors crescuse uriaș cu drumurile lipite pe piept, cu movilele pe umeri, cu rîurile în palme.

Și nu mai era om.

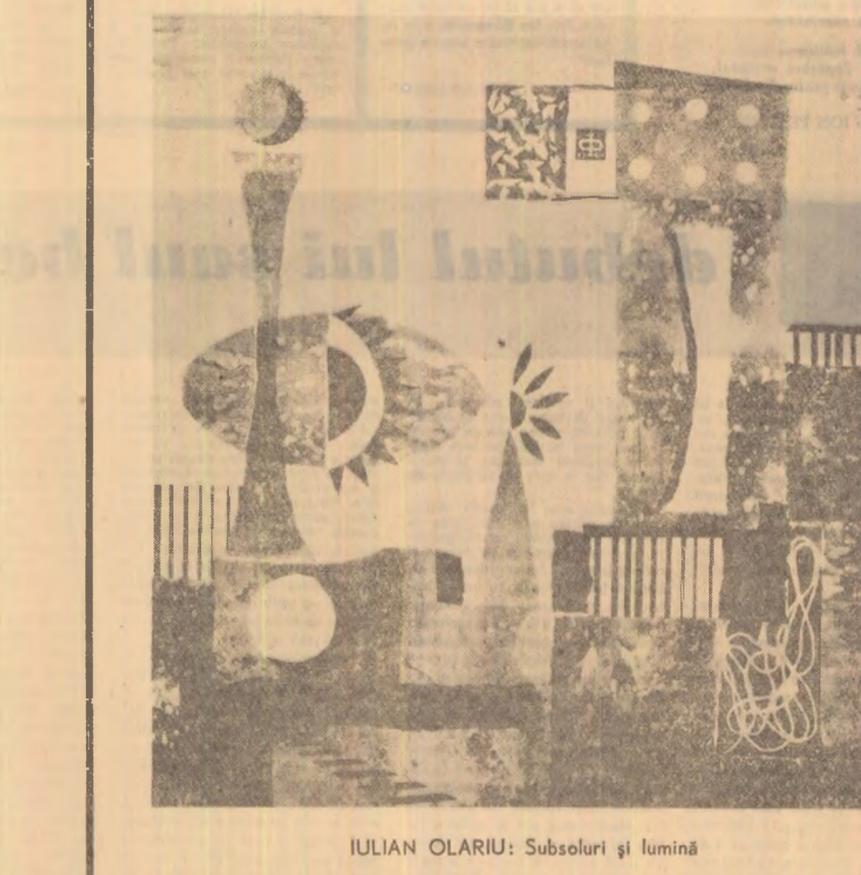
Se stringea tot satul împrejurul lui și uitîndu-se se minuna cît de mare e țara. El, obosit de-atîta mers cu pămîntul țării în pleoape murena lăsînd doar opincile drept molențe.

Cînd un străin trecea peste hotar călca pe drumurile de pe pieptul uriașului adăpostit la umbra pămîntului. Și oamenii din sat îl auzeau și alergau cu țoții la hotar.

Veac de zi, veac de noapte.

Oamenii au început să se nască avînd cu drumurile pe piept, a movilelor pe umeri, oamenii strămoșilor — și n-a mai fost nevoie să ocolească țara, pentru că o cunoșteau prin naștere!

Celor ce s-au născut pe acest pămînt le curge Dunărea prin trup spre gură. le curge Dunărea spre infinit cu mari ostoave la colitură.

IULIAN OLARIU: Subsolutri și lumină

MIHAI ELIN

umbră zăpezilor

Tăcute suie zi de zi de-acum și se retrag zăpezile murind cite puțin, impresurate, pînă în piscul absorbit de soare.

Se-aude umbra lor prin pieptul meu de-alcool rarefiat — ceasornic străveziu ce bate în clopotele albe, fără sunet.

Vine un zgomot de culori, apoi, aproape orbe dar învingătoare, zbîrlind cele mai joase corzi ale ființei tale, fără muzicală.

Eu sînt o pinză numai de auz. Și-ascult cum se tirășe-n lume frigul prin rîpi, atunci cînd noaptea e doar noapte cu stele-n cer și cu zăpezi pierite.

nume noi în lirica poloneză

Literatura polonă s-a făcut cunoscută în țara noastră prin câteva mari personalități, dar n-a ajuns să ne zvălească efervescenta manifestărilor artistice contemporane. Din aceste considerente am folosit prilejul ofertei de vizita în țara noastră a poetului Jarosław Markiewicz în țara noastră, pentru a știu câteva direcții ale creației ce a generat în literatură nu se poate lipsi de ea. Și trebuie spus că lirica polonă a înregistrat în ultimii ani un record în materie. Ceea ce prinde pe orice cercetător este faptul că fără să se fi constituit la tipodul vreunui univers poetic dominant, generația aceasta a apărut b semnul unei pregnanțe originale.

Debuturile științifice în general și în lirică în special, poate tocmai pentru că și a literatură nu se poate lipsi de ea. Și trebuie spus că lirica polonă a înregistrat în ultimii ani un record în materie. Ceea ce prinde pe orice cercetător este faptul că fără să se fi constituit la tipodul vreunui univers poetic dominant, generația aceasta a apărut b semnul unei pregnanțe originale.

Apropiată prin activitatea comună desfășurată în cadrul clubului studenților varșovieni sau sub auspiciile

acestui, tinerii poeți polonezi și-au început activitatea cu dezbaterile unei din principalele probleme ale creației lirice contemporane: universul poetului. În pofida unor încercări de a se acredita ideea că funcția poeziei contemporane este aceea de a apăra omnia împotriva ei însăși, de a frîna procesul civilizăției de teama totalit. mecanizării care o amenință, „vizind trecutul”, generația aceasta visează viitorul, deschide poeziei ferestrele spre umanism, imbrățișează tradițiile împămintenite de Kochanowski, Semp — Szarynski și Norwid, afirmând deschis rolul activ al artistului în viața socială contemporană. Este interesant că acești poeți resping încercările de „avangardă” poloneză, pe care o apreciază de pe poziții istorice, recunoscându-și izvoarele în contemporaneitate și asociindu-și raul cu cel al poeziei revoluționare dintre cele două războaie mondiale. Pen-

tru ei perioada antebelică și războiul însuși aparțin istoriei, ei au prezent și mai ales viitor; lipsiți de povara celei mai groaznice tragedii umane, trăiesc sentimentul unei mature impliniri. De aci izvorăște tendința generală a demitologizării, lipsită însă de gesturi spectaculoase, aversiunea față de rătăcie, față de gândirea dogmatică, pasiunea pentru crearea unor viziuni noi asupra fenomenelor, capabile în același timp să transmită emoții artistice. Tinerii aceștia au pășit în literatură cu convingerea că „nimeni într-o măsură mai mare decât poezii nu are sentimentul bogăției nesfârșite a realității” a cărei valoare, diversitate, calitate nu pot fi epuizate”.
Vă prezentăm, în traducere românească, un grupaj de poezii semnate de doi dintre reprezentanții acestei generații.

ION PETRICĂ

JAROSLAW MARKIEWICZ

apsodia și doua

e-a luat în mână, ce-a ales
-am înțeles întrebările lui
imic n-a ales din obiectele întinse pe masă
m așezat un cuțit, o piine, o lingură, un ac,
un inel, o carte, o clește, o cruce,
ii minte — copacii ne povesteau frunzele lor
m așezat și un ceas, o statueta, fotografia
noastră de la cununie

estamentul mamei tale
o floare, o bucată de lemn, un zar

imic n-a luat, n-a întins nici mina se pare

ă întins-o — am așezat un craniu

ii minte — când fugeam am găsit un craniu
Despuiat de soare la margine de drum

ă întins mina — s-a uitat — a zîmbit înția
oară.

cîntec

Al ieșit înainte
de-a ieși din el universul
deasupra codrului

Sierul a rămas între arbuști,
rădăcinile au înfășurat mortul în soarele
lui douăzeci și doi iulie

Și nu știu cine ești tu —
moartea, patria, înția dragoste —
— mereu mai mult.

Cine ar ști — acela nu-și spune
nici lui, nici cerului, ochiului, bufnitei —
rămîne mut.

pentru dragoste...

Zilele pe care voiam să le stăpinesc
se preschimbau în nopți
Nopțile pe care voiam să le pătrund
deveneau zi

Eu n-am avut niciodată văi
pe care să le dărui degetelor mele
N-am stăpinit colina
în fața căreia să mă simt smerit

Ceea ce îmi aparține mie
ajunge abia pentru dragoste

ZBIGNIEW JERZYNA

mamei

Mamă, tu nu vei cunoaște timpul,
trăi-vei doar în spațiu, unde durerea-ți
va crește — copac zdrențuit de vînt
pe fîrml mării. Și nici un val
nu va șterge urmele existenței lui.

Mamă, eu tot mai adînc pătrund în mine,
mai complicate legături mă unesc
cu pămîntul ce aleargă între noi.
Iar el crește, crește mereu
în durerea ta...

Unde-i mina ce a semănat stele
în tăcerea ta, în înțelegerea mea?

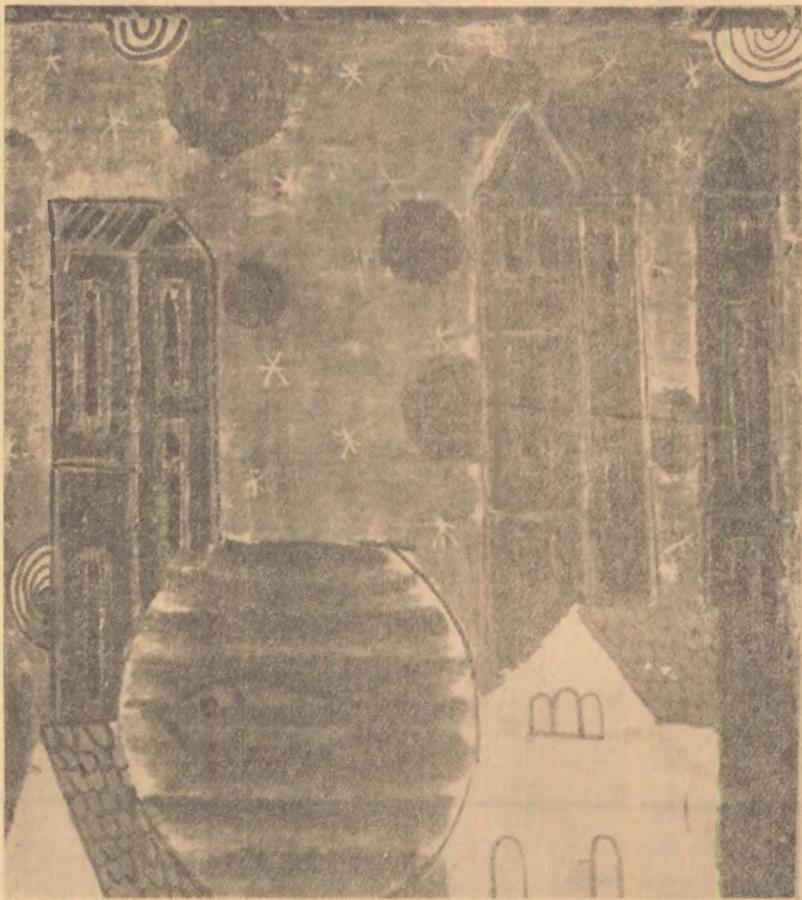
definiții

Piatra e un abis nevegheat.
Marea-i legănată de neliniștea animalelor.
Aici doar copacii sînt viteza pămîntului.

Și copilul opune pămîntului înălțimea sa.
Omul se depășește pe sine, depășind cuvîntul.
Iar moartea e sunetul celui mai profund pustiu.

În românește de ION PETRICĂ

ION GHEORGHIU:
PEISAJ

JAROSLAW MARKIEWICZ

apsodia și doua

e-a luat în mână, ce-a ales
-am înțeles întrebările lui
imic n-a ales din obiectele întinse pe masă
m așezat un cuțit, o piine, o lingură, un ac,
un inel, o carte, o clește, o cruce,
ii minte — copacii ne povesteau frunzele lor
m așezat și un ceas, o statueta, fotografia
noastră de la cununie

estamentul mamei tale
o floare, o bucată de lemn, un zar

imic n-a luat, n-a întins nici mina se pare

ă întins-o — am așezat un craniu

ii minte — când fugeam am găsit un craniu
Despuiat de soare la margine de drum

ă întins mina — s-a uitat — a zîmbit înția
oară.

cîntec

Al ieșit înainte
de-a ieși din el universul
deasupra codrului

Sierul a rămas între arbuști,
rădăcinile au înfășurat mortul în soarele
lui douăzeci și doi iulie

Și nu știu cine ești tu —
moartea, patria, înția dragoste —
— mereu mai mult.

Cine ar ști — acela nu-și spune
nici lui, nici cerului, ochiului, bufnitei —
rămîne mut.

pentru dragoste...

Zilele pe care voiam să le stăpinesc
se preschimbau în nopți
Nopțile pe care voiam să le pătrund
deveneau zi

Eu n-am avut niciodată văi
pe care să le dărui degetelor mele
N-am stăpinit colina
în fața căreia să mă simt smerit

Ceea ce îmi aparține mie
ajunge abia pentru dragoste

ZBIGNIEW JERZYNA

mamei

Mamă, tu nu vei cunoaște timpul,
trăi-vei doar în spațiu, unde durerea-ți
va crește — copac zdrențuit de vînt
pe fîrml mării. Și nici un val
nu va șterge urmele existenței lui.

Mamă, eu tot mai adînc pătrund în mine,
mai complicate legături mă unesc
cu pămîntul ce aleargă între noi.
Iar el crește, crește mereu
în durerea ta...

Unde-i mina ce a semănat stele
în tăcerea ta, în înțelegerea mea?

definiții

Piatra e un abis nevegheat.
Marea-i legănată de neliniștea animalelor.
Aici doar copacii sînt viteza pămîntului.

Și copilul opune pămîntului înălțimea sa.
Omul se depășește pe sine, depășind cuvîntul.
Iar moartea e sunetul celui mai profund pustiu.

În românește de ION PETRICĂ

LE MONDE

„... La aceeași galerie (Galerie Lambert — n.n.) a putut fi văzută recent o pictură mai bogată și mai variată, dar cu un limbaj omogen și personal — aceea a romanului Ion Gheorghiu. Născut la București în 1929, Gheorghiu s-a format la Institutul de arte plastice „Nicolae Grigorescu”. Unele din tablourile sale au putut fi văzute la Bienala din Paris în 1963, apoi, în anul următor, la cea din Veneția. Stilul său ar putea fi definit ca acela al unui artist ce ar filtra reminiscențele folclorice prin simplificările lui Matisse.

Așa cum amintea autorul prefeței, dl Radu Varia, gîndul nu duce la entuziasmul pictorului „Bluzei românești” (Matisse — n.n.) pentru fantezia ornamentală a podabelor și covoarelor din țara lui Istrați. Dar mai ales cănele românești pe sticlă sînt acelea care l-au impresionat mai înții pe acest pictor liric, atent la inflexiunile și vibrația unei flori, la candoarea unei arhitecturi, la prospețimea inspirației populare. Există în viziunea sa o naturalețară, servită de o la fel de puțin comună sensibilitate pentru culoare.”

MICHEL CONIL-LACOSTE

MASQUES ET VISAGES

„Bucuria, prețiozitatea folclorică izbucnesc aci în fiecare moment. Imaginați-vă un Chagall, dar care știe să refuze orice pesimism. Prin Ion Gheorghiu, arta românească exprimă o bucurie sprintenă.”

JEAN LE LOUËT

mozaic

ecouri în franța
ale expoziției
ion gheorghiu

ARTS

„Artistul român Ion Gheorghiu se inspiră din vechile icoane românești și, simplificîndu-și desenul în scop decorativ folosește toate resursele culorii. Viziunea lui e în același timp subtilă și poetică, delicată și, uneori, misterioasă.”

LES NOUVELLES LITTERAIRES

„Pictorul Ion Gheorghiu prezintă la Galerie Lambert lucrări de o uimitoare prospețime. Dragostea pentru culoare și imaginația contribuie la crearea unei poezii fierbinții.”

L'INFORMATION

„Pictura lui Ion Gheorghiu ignorează extravaganța și tînde spre armonie; nu e dramatică, zbuciumată, ci contemplativă. E o pictură ce se caracterizează printr-o discreție și suavă muzică.”

JEAN-JACQUES LEVEQUE

MASQUES ET VISAGES

„Ion Gheorghiu, născut la București, prezintă la Galerie Lambert o frumoasă expoziție, în care face să triumfe culoarea. Pictura lui e de un mare lirism; desenul său e puternic stilizat. Peisajele înfățișează stele bizare, pudrice, de lună și de sorii. Tonurile pregnante de roșu dau picturii sale o intensitate particulară.”

A.C.

L'INTRUS

ION GHEORGHIU. PICTOR ROMÂN

„La Galerie Lambert, în atmosfera calmă, întotdeauna la fel de incântătoare a Insulei Saint-Louis, tînrul pictor român Ion Gheorghiu expune un ansamblu de aproape treizeci de tablouri, extrem de simpatice, cu tonuri springtine și culori de o mare prospețime, avînd resurse de inspirație folclorică. Prezentîndu-l iubitorilor de artă parizieni, dl Radu Varia observă:

„Ion Gheorghiu recunoaște izvorul cel mai adînc al artei sale în icoanele românești pictate pe sticlă. Simplificînd desenul în sens decorativ, el face să triumfe

culoarea, prin care atinge zonele pure ale poeziei.”

Din 1957, expune în țara sa și străinătate. În 1961 și 1963 a fost laureat al expozițiilor naționale de pictură, ale tinerii generații. În 1963 a participat la Bienala de la Paris, iar în 1964 la aceea de la Veneția. Trăiește la București.

E un tînr înalt — ce pare și mai tînr decît e în fond — brun, cu fața petedă, zîmbind și exprimîndu-se într-o excelentă franceză, deși e de puțin timp la Paris. Privind împreună cu el cîteva pînze — pomul roșu, florile negre, răsăritul, nud așezat — la carearea mea Gheorghiu mi-a vorbit despre munca lui și despre el însuși, cu cea mai mare simplitate. I-am apreciat claritatea într-un moment în care alții pictori au început să gîndească periculos. Fără îndoială, e și el, ca și pictura lui, lipsit de extravanțanță, de drame, spontan, cu o aplecare spre umor și grație melancolică.

O oră și ceva de conversație, și Ion Gheorghiu făcea din cerul țării sale un tablou alături de poezie încît ieșind din galerie eram în stare să iau primul avion spre București.

Dar prietenul cu care venisem la galerie m-a readus la sentimentul realității:

— Vii? Îmi zise el. Mă tem că am lăsat mașina într-un loc interzis.

Ne-am grabit... Mașina era în același loc, împodobită firește, cu eticheta albastră o amenții. O arie de ghitară se auzea, prin ușa deschisă, la „Cafe des Sports”. Deasupra Senei, cerul Parisului, gri și roz, era mai trumos ca niciodată.”

F. P.

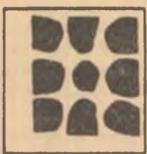
Paris, martie 1966

omul oscilant

debutul lui saul bellow

„Mi-am cîntat calea! Cu trudă cîntă, iar toate rătăcirile mele/ Erau doar căutări”. Astfel se încheie un frumos poem din vestita „Spoon River Anthology”. În aceste cuvinte, scrise acum cincizeci de ani, poetul Edgar Lee Masters rezuma fără să știe destinul multor scriitori americani contemporani, unii dintre ei foarte tineri. Noua neliniște creatoare americană, violent exprimată azi prin tot felul de experiențe literare, are rădăcini mai vechi, greu de desoperit însă între atîtea generații de scriitori diferiți, care au coexistat pînă acum înghesuiți pe ceva mai mult de o jumătate de secol. Războiul a zguduit primul, optimismul specific, de națiune tîndră, care constituia principala fascinație a literaturii americane pentru Europa, iar acum, după moartea unor mari înaintași, surprinde un intelectualism de inadaptați cu lumi interioare, toți mai mult sau mai puțin pradă neliniștii de care vorbeam. Poate că, odată, ei vor primi lecții de încredere de la

scriitorii europeni, dacă sîntoșii clasici vor fi uitați.
Ca un asemenea inadaptoat, ezitant și reflexiv, a început și Saul Bellow, cu romanul „Dangling Man” (Om care se balansează — 1944). Autorul s-a născut în Canada, la Lachine

(Quebec), ca supus al coroanei britanice, (cum însuși aminteste cu mîlție în primele pagini ale cărții), în anul 1915, chiar anul în care apărea „Antologia de la Spoon River”, cu versul ei involuntar sibilinic. Bellow și-a consolidat debutul cu „The Victim” (Victima, 1947), „The Adven-

tures of Augie March” (Aventurile lui Augie March, 1953, distinsă cu „National Book Award”), „Henderson the Rain King” (Henderson regele ploii, 1959), în fine „Herzog”, publicată anul trecut. Cu tot progresul autorului de-a lungul cărților sale, omul care se balansează rămîne prezent în mai fiecare din ele, ca formula literară fericită prin care talentul lui Bellow a fînt trează atenția publicului.

Cum arată însă și cine este acest om în cartea care-i poartă numele și care l-a introdus ca personaj al scenei literare americane? „Dangling Man” este un jurnal scris în anii celui de-al doilea război mondial, la Chicago. Joseph, autorul jurnalului, e un intelectual hrînit cu dramaturgi elizabetani, care, în prezent, nu face absolut nimic, trăind confortabil de altfel, din leafa soției sale, Iva. Romanul începe în stilul unui autentic eseu, eroul exprimîndu-și obsesia de a se reconstrui și recunoaște, cu frecvente aluzii la tradiție și cultură ca la niște

suporturi și satisfacții pierdute. În jur, orașul de beton și oțel se impune în activități și ore, plin de zgomot și fum, într-o tensiune pe care eroul nu o consideră fără scop și înconștient, dar în care nu se poate integra.

Personajul opus lui, fratele Amos, omul de afaceri care-i dăruiește cu cele mai bune intenții cecuri gîntoare, nu-l poate înțelege pe Joseph și nici nu încearcă. Joseph trece, atît de detașat încît aproape nu mai e melancolic, prin marele oras, înfîlțeste vechi cunoscuți, e invitat la petreceri triste și are o aventură cu o femeie inferioară care îl face să ofteze după bucuriile simple. Reacțiile lui sînt mici discursuri interioare care susțin cartea după fiecare narațiune sau descripție, tot refuzul lui fiind închis în adîncurile personalității, acolo unde cuvintele și gesturile nu mai ajung. Dar, de cîteva ori au loc confruntări violente, cînd Joseph se ceartă cu Iva, (pentru care are de altfel o iubire puternică și ciudată, ca pentru un copil, pentru că Iva pare o replică modernă a vestitei „child-wife”),

cînd se ceartă cu Vanaker, vecinul de bloc, brutal și zgomotos ca și orașul al cărui cetățean e, sau cu fratele Amos, după inutile încercări de suportare reciprocă. Fără deosebite calități de stilist, Saul Bellow răspunde o inexplicabilă atracție din paginile sale. Sînd într-o cameră între patru pereți, patru pereți și cerul deasupra, Joseph trăiește, în hipercivilizata America, viața tuturor gînditorilor. Totul curge peste el și prin el, dînd o extraordinară impresie de flux vital în care s-a aprit din mers un om inteligent ca să se uite la sine și să afle ce vrea el însuși.

Nemulțumirea lui, neliniștea lui, nu se pot totuși explica prin tinerete, căci Joseph e un om matur, care se întoarce citeodată, cu prostran delicio, spre trecut. El trece prin criza oamenilor superiori care nu ajîonează, într-o societate cu defecte evidente, negăsind responsabilități pe măsura moralei lui interioare. Și nu e de mirare că ordinul de mobilizare îl aduce o rază de speranță, în sensul unui risc și al unui mister pe care războiul le promite vieții lui o-

bositor de cunoscute. Cartea se termină cu plecarea pe front a lui Joseph, fără nici un regret, și ea nu merge pînă acolo încît să ni-l arate întors, ca un erou înfrînt. Dar Joseph însuși, plecînd și sperînd, știe că se înseală, că nu va scăpa de sentimentul straniu, pe care-l are, de plantă marină legănată fără încelare și parcă fără scop de apele verzi.

Un asemenea erou este ușor de înrudit cu Holden Caulfield, care la altă vîrstă va simți aceleași lucruri în chip diferit, și ni-l putem imagina ușor ca pe un „iepure care fuge”. Ce-i rezervă viața lui Joseph și cum își va recuceri echilibrul? Saul Bellow tace la această întrebare. Romanul, plin de calități și la un nivel intelectual în fața căruia un european nu mai poate zîmbi, rămîne ca o problemă deschisă, care așteaptă. După acest debut Saul Bellow a crescut și s-a complicat, dar omul oscilant continuă să se recunoască în el. Avertismentul lui a fost înțeles de toți scriitorii care încearcă să reinvie marile tradiții literare americane printr-o nouă naivitate.

Ca investigator psihologic, scriitorul are înzestrări indiscutabile și formula romanului-jurnal nu poate fi pentru el decît un succes. Amintirile lui Joseph și orele la care ele vin și emoționează, dispoziția sufletească indescriptibilă și care totuși se comunică, amănuntele concrete sînt elemente cu care Bellow impresionează încet dar sigur. Nici unul din personajele cărții nu e des-cris îndeciung, și totuși ele sînt distincte și independente, mai ales prin subtilile intuiții ale eroului, prin inhibițiile lui față de ele, sau prin caracterizările și deducțiile pe care el le face rapid. Romanul, neavînd multe dialoguri și nici chiar monologuri, se realizează printr-o infatigabilă narațiune și descripție. Nexistînd nici culori multe, senzația de viață e cu atît mai uimitoare sub aparenta imobilitate. Scriitorul a pornit de la o reală apropiere de oameni, disimulînd-o apoi, în mod deliberat, atît de bine, încît unii cititori l-ar putea crede pe cuvînt.

PETRU POPESCU

